

Gridflex: energie blijft in eigen wijk

Het is niet gelukt om in het Overijsselse Heeten 'nul op de transformator' te krijgen. Wel is gebleken dat alle lokaal opgewekte energie ook in de eigen wijk kan worden gebruikt, en dat piekverbruik op het net kan worden afgevlakt. Maar financieel kan het nog niet uit. Dat blijkt uit een whitepaper van het consortium Gridflex.

[Lees ook](#)

Eerste lokale energiemarkt komt langzaam op gang

Drie jaar geleden startte in de nieuwe wijk Veldegge in Heeten het project Gridflex. De lokale energiecoöperatie Endona kwam met het plan om te zien of het mogelijk was in deze nieuwe, energiezuinige wijk met bewoners die geïnteresseerd waren in energieverbruik en duurzaamheid, door onderlinge handel en inzet van batterijen de energie in de wijk te houden. Netbeheerder Enexis werd penvoerder, Enexis-dochter Enpuls verzorgde aansturing en meting van de drie zeezoutbatterijen, vijf lithiumbatterijen en een loodzuurvlakplaatbatterij. Het project pakte nog net het staartje van de coronapandemie mee, maar de maatregelen om de pandemie in te dammen hebben geen grote invloed gehad op de resultaten, aldus Enexis.

Whitepaper Naar 'nul op de transformator'

Nul op de transformator

Het whitepaper dat Gridflex over het project publiceerde heet '*Naar nul op de transformator*', maar dat is niet gelukt. “Dat was misschien een wensgedachte in het begin, maar zoveel werd er niet opgewekt”, zegt Enexis-innovatiemanager Michiel van Dam. “Het is wel gelukt om vrijwel alles wat in de wijk werd geproduceerd ook in de wijk te houden.” Pieken in het

netgebruik konden daarmee worden afgevlakt; op het moment dat iedereen de inductieplaat aanzette om te gaan koken, konden de batterijen stroom leveren aan het net.

In de wijk werden twee tariefproposities uitgetest, om te zien of het gedrag van bewoners op die wijze kon worden beïnvloed. In beide gevallen werd gebruik gemaakt van een stoplicht-systeem. Per kwartier werd er aangegeven wat de belasting op het net was: groen was lage belasting of een grote voorraad energie in de wijk, oranje was een middelmatige belasting of voorraad en rood een hoge belasting of weinig tot geen energie voorradig in de wijk. Het doel was bewoners aan te sporen wasmachines, vaatwassers en drogers op groene momenten te laten draaien. Geld dat daarmee werd uitgespaard werd in een buurtpot gestort.

Tariefproposities

In de wijk Veldegge werden twee manieren getest om met de tarieven mensen aan te zetten tot ander gedrag. De eerste betrof de transportkosten. De hele wijk werd gezien als een energiegemeenschap met één aansluiting: de wijktransformator. De aansluitkosten moesten bewoners betalen, maar transportkosten werden alleen gerekend als er elektriciteit over de transformator de wijk binnen kwam. Alle energie die binnen de wijk werd opgewekt en verbruikt, was vrijgesteld van transportkosten.

In de tweede variant werd gekeken hoe tarieven zich kunnen ontwikkelen als de salderingsregeling is afgeschaft. In die situatie moet een huishouden meer betalen voor energie die van het net wordt gehaald, dan het ontvangt voor eigen opgewekte energie die aan het net wordt geleverd. In het project werd gewerkt met een energieprijs per kWh achter de transformator die 2,5 cent hoger lag voor de verkoper dan de terugleverprijs op het net, maar 2,5 cent dan wat de koper ervoor zou moeten betalen als die het van het net zou verbruiken. Dat voordeel telde op tot 5 cent per kWh, die ook in de buurtpot werd gestopt.

Deze tweede variant werd overigens virtueel uitgevoerd, omdat het binnen de regels van de ontheffing niet mogelijk was om energiebelastingen kwijt te schelden. Het consortium heeft de virtuele baten omgezet in daadwerkelijke baten, en daar is door de wijk een defibrillator (AED) voor aangeschaft plus bijbehorende training.

Leveranciersmodel

De tariefproposities bleken onvoldoende om het project, inclusief alle technische snufjes als batterijen, apps, en aansturing economisch rendabel te maken. De reden is dat de netbeheerder alleen zeggenschap heeft over de kosten voor transport. De prijs voor kWh komt van de energieleveranciers en de markt, en de belastingen, eveneens een flink onderdeel van de totale energiefactuur, worden vastgesteld door de regering. Ondanks dat het project ontheffing had om de experimenten uit te mogen voeren, bleken de regels waaraan zo'n experiment moet voldoen nog steeds erg stringent.

Een foto van de wijk waar het project Jouw Energie Moment werd uitgevoerd, dat vergelijkbaar is met het project in Heeten. (Foto: Enexis)

“Wij hadden ook graag met het leveranciersmodel willen spelen, en met de energiebelastingen, maar zo'n ontheffing is toch beperkt”, zegt Van Dam. “Dat maakt dat de uitkomsten ook beperkt zijn.” Die uitkomst strookt met de eerdere uitkomsten uit [Jouw Energie Moment](#) (JEM), eveneens een project om de belasting van het net in wijken te verminderen via tarieven.

Buurtbelang boven economisch belang

Maar er is ook goed nieuws. Het initiatief voor het project kwam van de coöperatie Endona. Die wisten alle bewoners in de wijk te overtuigen om mee te doen aan het drie jaar durende project. “Dit was geen feestje van de netbeheerder”, zegt Van Dam, terwijl JEM wel door Enexis werd georganiseerd. Het hielp bij Gridflex dat er mensen in de buurt waren die verstand hadden van de energiewereld, en dat de coöperatielieden langs de deuren zijn gegaan om iedereen te betrekken en te informeren. Ook was er een buurtteam, waren er informatieavonden georganiseerd, en was er een app met informatie.

In zo'n omgeving blijkt dat de financiële overwegingen niet doorslaggevend hoeven te zijn, maar dat het wijkgevoel ook een belangrijke rol speelt. In dit geval betrof het een nieuwe wijk, die elkaar door dit project beter hebben leren kennen. “Het heeft bijgedragen aan de cohesie in de wijk”, zegt Van Dam. Dat is een geluid dat al vaker gehoord is als het gaat om participatie bij energieprojecten: het combineren van [energiedoelen met een lokaal belang](#) zorgt voor veel meer draagvlak. “Het leuke van dit project was dat het niet zozeer ging om het financieel haalbare, maar om de vraag: hoe zorgen we ervoor dat de energie bij ons in de wijk blijft.”

Toch, geeft Van Dam toe: “Voor de schaalbaarheid is het wel fijn als er een heldere businesscase uit komt.”